

SAYI : 94019529-101.07.04-E.9480

BAŞVURU NO : 2018/242

KARAR TARİHİ : 01/06/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN :
BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ :
BAŞVURUYA KONU İDARE : Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
BAŞVURUNUN KONUSU : Başvuranın; ailesine yakın ve durumuna uygun bir cezaevine nakil talebi hakkındadır.
BAŞVURU TARİHİ : 9.1.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1) Başvuran, 2011 yılından itibaren ailesinden uzakta ...2 Nolu Yüksek Güvenlikli T Tipi Kapalı Cezaevinde kaldığını, ailesine yakın bir cezaevine nakledilmesi için isteğe bağlı nakil talebinde bulunduğunu ancak talep edilen ceza infaz kurumlarının kapasitesinin dolu olduğu ve konumuna uygun olmadığı gerekçeleri ile reddedildiğini belirterek, ailesine yakın ve durumuna uygun bir cezaevine naklinin yapılmasını talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2) Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün konuya ilişkin 09/04/2018 tarihli ve E.1200/50646 sayılı yazısında özetle;

2.1) Başvuran ... talep ettiği Karakoçan ve Keban Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında, adı geçen hükümlü ile aynı suç grubuna dahil kişilerin barındırıldıkları odaların kapasitesinin dolu olduğu, Araban ve Saray Kapalı ceza İnfaz Kurumunda, başvuran ile aynı suç grubuna dahil kişilerin barındırılmadığı, konumuna uygun oda bulunmadığı ve yeni oda açılma imkanının bulunmadığı,

2.2) Bismil, Hazro, Lice, Kızıltepe, Derik, Hilvan, Diyadin, Urla ve Güdül Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarının kapatılması ve Viranşehir Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun başvuranın konumuna uygun olmaması ve son zamanlarda ceza infaz kurumları mevcudunda aşırı artıştan dolayı kapasite sıkıntısı yaşandığı, aşırı kalabalıklaşmanın yanında hükümlü tutuklu profiline çeşitliliği ve örgüt sayısındaki fazlalığın kapasite sıkıntısının daha fazla hissedilmesine neden olduğu, ayrıca ceza infaz kurumlarının

güvenliği ve suç guruplarının dağılımı gibi nedenler de dikkate alınarak, hükümlünün nakil talebinin uygun görülmediği,

2.3) Başvuranın naklini engelleyecek nitelikte kaldırılmamış veya infaz edilmemiş disiplin cezasının bulunmadığı,

2.4) Ceza infaz kurumlarının plânlanıp inşa edilirken ve sonrasında hükümlü ve tutuklu barındırılırken Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Ceza İnfaz Alanındaki Tavsiye Kararlarında belirtmiş olduğu minimum ceza infaz kurumu standartlarının göz önünde bulundurulduğu, bazı illerde öngörülemez çok sayıda tutuklama olduğunda geçici olarak kalabalıklaşma yaşanabildiği, ancak bu sorunun sevk ve nakillerle kısa zamanda giderildiği,

2.5) Viranşehir A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun doluluk oranının %93, Araban K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun doluluk oranının ise %78, Karakoçan K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun %73, Keban K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun %92, Saray K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun %77 doluluk oranına sahip olduğu,

2.6) Başvuranın talep ettiği bölgede konumuna uygun yeni bir ceza infaz kurumu veya kurumlarının açılması ve adı geçen talebin bulunması halinde, nakline engel bir durum söz konusu olmaması durumunda naklinin yapılabileceğinin değerlendirildiği, tarafımıza bildirilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3) 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” başlıklı 13 üncü maddesinde; “*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*”

3.1) Anayasasının “Özel hayatın gizliliği” başlıklı 20 nci maddesinin birinci fıkrasında; “*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.*”

3.2) Anayasasının “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında; “(3) *Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.* (4) *Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.*” Hükümlerine amirdir.

4) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin “Özel ve aile hayatına saygı hakkı” başlıklı 8 inci maddesinde; “*Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.*” kuralına yer verilmiştir.

5) Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 9 Aralık 1988 tarihli ve 43/173 sayılı kararıyla kabul edilen, “*Herhangi Bir Şekilde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına İlişkin Prensipler Bütünü*” nün 20 nci maddesinde; “*Tutulan veya hapsedilen kişi talep ettiği takdirde, mümkün olduğu ölçüde ikamet ettiği yere makul uzaklıktaki bir tutukevinde veya hapisanede tutulmalıdır.*” hükmü yer almaktadır.

6) **6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesi;** “(1) Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir. (2) Ancak; a) Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile resen imzaladığı kararlar ve emirler, b) Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler, c) Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar, ç) Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri, Kurumun görev alanı dışındadır.” Şeklinde düzenlenmiştir.

7) **5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un, “İnfazda Temel Amaç” başlıklı 3 üncü maddesinde;** “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.”

7.1) **“Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler” başlıklı 6. maddesinin 1. fıkrasının ilgili bentlerinde** “Hapis cezalarının infaz rejimi, aşağıda gösterilen temel ilkelere dayalı olarak düzenlenir:

c) Cezanın infazında hükümlünün iyileştirilmesi hususunda mümkün olan araç ve olanaklar kullanılır. Hükümlünün kanun, tüzük ve yönetmeliklerle tanınmış haklarının dokunulmazlığını sağlamak üzere cezanın infazında ve iyileştirme çabalarında kanunilik ve hukuka uygunluk ilkeleri esas alınır.

d) İyileştirmeye gereksinimleri olmadığı saptanan hükümlülere ilişkin infaz rejiminde, bu hükümlülerin kişilikleriyle orantılı bireyselleştirilmiş programlara yer verilmesine özen gösterilir ve bu hususlar yönetmeliklerde düzenlenir.

e) Cezanın infazında adalet esaslarına uygun hareket edilir. Bu maksatla ceza infaz kurumları kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği yetkilere dayanarak nitelikli elemanlarca denetlenir.

f) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur. ”;

7.2) **“Ödüllendirme” başlıklı 51. maddesinde** “(1) Hükümlüler, kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine etkin katılımları, kurum düzenine karşı tutumları ve kendilerine verilen işlerdeki gayretleri dikkate alınarak teşvik esaslı ödüllerden yararlandırılabilirler.”

7.3) **“Hükümlülerin nakilleri” başlıklı 53 üncü maddesinde;** “Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler.”

7.4) **“Kendi istekleri ile nakil” başlıklı 54 üncü maddesinde;** “Hükümlülerin kendi istekleri ile buldukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

a)Gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirten bir dilekçe vermeleri,

b)Nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri,

c)Koşullu salıverilmelerine beş aydan az süre kalmamış olması,

d)İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması,

e) İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,

f)Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,

g)Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması, Gerekir.

Çocuk hükümlüler bakımından bu fıkranın (b)bendi uygulanmaz.

Bu hükümlüler nakledildikleri kurumlarda, eğitim öğretim veya hastalık nedeniyle nakil hariç, bir yıl kalmak zorundadırlar. Çocuklar bakımından bu süre altı ay olarak uygulanır.” düzenlemelerine yer verilmiştir.

8) Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük’ün “Ödüllendirme” başlıklı 159. maddesinde “(1) Kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, iyileştirme etkinliklerine ilgileri ve uyumları, kurum düzenine karşı tutumları, kendilerine verilen işlerdeki gayretleri gibi beklenen davranış ve tutumları gösteren hükümlülere teşvik esaslı ayrıcalıklar tanınır.”

8.1) “Nakiller” başlıklı 164. ve “Kendi istekleri ile nakil” başlıklı 165. maddelerinde 5275 sayılı Kanun hükümlerine paralel şekilde düzenlemelere yer verilmiştir.

9) Adalet Bakanlığının 05/06/2015 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe konulan 167 sayılı “Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler” konulu Genelgenin “Hükümlülerin Kendi İstekleri İle Nakilleri” başlıklı 15. maddesinde, Kanunun ve Tüzük’ün “Kendi istekleri ile nakil ” maddelerinde aranan şartlara ek olarak;

“h) Talep ettikleri ceza infaz kurumunda kendileri, diğer hükümlüler ve kurum açısından güvenlik riski oluşturmaması,

i)Disiplin nedeniyle ayrıldıkları kurumlar hariç, talep ettikleri kurumlarda daha önce kalmış iseler, Bakanlıkça değerlendirilmek üzere; kendileri, diğer hükümlüler veya kurum açısından somut gerekçelerle güvenlik riski oluşturup oluşturmayacakları hususunda bu yer idare ve gözlem kurulunun taleple ilgili görüşünün alınmış olması,

j) Bakanlık tarafından dönem itibariyle isteğe bağlı nakle kapatılmış olmaması, gerekir” ;

10) Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek “Temel İlkeler” başlıklı 3. Maddesi

“Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilere getirilen kısıtlamalar, asgari gereklilikte ve haklarında hükmedilen kararın meşru amacıyla orantılı olmalıdır.”;

10.1) “Yerleştirme ve Barındırma” başlıklı 17. maddesinde, “ Mahpuslar, mümkün olabildiğince evlerine veya sosyal rehabilitasyon ortamlarına yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler. Cezaevlerine yerleştirmede, suçun devamlı takibi, güvenlik ve emniyet gerekleri ve tüm mahpuslara uygun rejimlerin sağlanması ihtiyacı hesaba katılmalıdır. İlk yerleştirme ve sonradan yapılacak bir cezaevinden diğerine nakil konusunda, mümkün olabildiğince mahpusa danışılmalıdır.”;

10.2) “Dış Dünya ile İlişki” başlıklı 24.1., 24.4. ve 24.5. maddelerinde, “Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışarıdaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir.”, “ Ziyaretler için yapılan düzenlemeler, mahpuslara aile ilişkilerini mümkün olduğunca normal bir düzeyde sürdürmelerine ve geliştirmelerine izin verecek bir tarzda olmalıdır.”, “Cezaevi yetkilileri, dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmelerinde mahpuslara yardım etmelidirler ve bunun için onlara uygun destek ve yardım sağlamalıdır.”;

11) Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Ömür Boyu Hapis ve Diğer Uzun Süreli Cezalara Mahkum Olanların Cezaevi İdaresince Yönetimi Hakkında R (2003) 23 Sayılı Tavsiye Kararı’nın “Genel Amaçlar” başlıklı 2. maddesinde “ Ömür boyu hapis ve diğer uzun süreli mahkûmların yönetilmesinde amaçlananlar:

Bu mahkûmlara ve mahkûmlarla birlikte çalışan ya da onları ziyaret eden herkes için cezaevlerinin emin ve güvenli yerler olmasını sağlamak;

Ömür boyu ve uzun süreli hapsolmanın getirdiği zarar verici etkilere karşı koymak;

Bu mahkûmların başarılı bir şekilde toplumla bütünleşmelerini sağlamak ve tahliyelerinden sonra yasalara uyarak yaşama olasılıklarını artırmak ve geliştirmek’’ olduğu;

11.1) “Ömür Boyu Hapis ve Diğer Uzun Süreli Mahkûmiyetin Zarar Verici Etkileriyle Başa Çıkma” başlıklı 22. Maddesinde “ Aile bağlarının kopmaması için özel çaba gösterilmelidir. Bu amaçla;

Mahkûmlar mümkün olduğunca ailelerine veya yakın akrabalarına en yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler.

Mektuplaşma, telefon görüşmeleri ve ziyaretlerin mümkün olduğu ölçüde azami sıklıkta ve gizlilik içinde yürütülmesi sağlanmalıdır. Bu tür bir düzenleme güvenliği tehlikeye atıyorsa veya risk değerlendirmesiyle riskli olduğu tespit edilmişse söz konusu haberleşmeler, mektupların izlenmesi ve ziyaret öncesi ve sonrasında aramalar gibi makul güvenlik tedbirleri eşliğinde yürütülebilir.’’; düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ YAHYA AKMAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

12) Başvuranın iddiaları, idarenin konu ile ilgili açıklamaları, ilgili mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilerek hazırlanan “Tavsiye Kararı Önerisi” Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden

13) Şikayet başvurusu, 1 no’lu paragrafta açıklandığı üzere ailesinin ikamet ettiği ilde durumuna uygun bir cezaevine naklinin yapılması talebiyle Kurumumuza başvurmuştur.

14) 5275 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde,(7. prg) “...öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak...” ifadeleriyle ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazıyla ulaşılmak istenen temel amaca değinilmiştir. Bu düzenleme doğrultusunda Kanun koyucu, bir yandan suçun karşılığı olan cezanın uygulanmasıyla benzer fiilleri engellemeyi hedeflerken; diğer yandan da, bireyi topluma kazandırarak sosyal barışı tesis etmeye çabalamaktadır. Dolayısıyla infaz rejimini, sadece suç faillerini cezalandırma ve onları toplumdan tecrit etmeye dönük bir uygulama olarak görmek mümkün değildir. Aksine hükümlülerin, devam eden yaşantılarında kurallara riayet eden ve sosyal yaşama uyumlu bireyler haline gelmesi, infaz usullerinden beklenen en önemli faydadır. Bu bakımdan, hükümlülerin yakınlarıyla olan ilişkilerinin devamının sağlanması, infaz rejiminin ıslah edici rolünün bir parçasıdır.

15) Anayasamızın 20. maddesi (3.1. prg), AİHS’nin 8. maddesi (4. prg), uyarınca, herkesin ‘özel ve aile hayatına saygı hakkına’ sahip olduğu düzenlenmiştir. Hürriyeti bağlayıcı cezalar ile kişi hürriyeti başta olmak üzere, seyahat hürriyeti, haberleşme hürriyeti vb. hususlarla birlikte, “*aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı*”nı da sınırlamaktadır. Bir kişinin hukuka uygun olarak özgürlüğünden yoksun bırakılması, doğası gereği özel ve aile hayatına belirli düzeyde kısıtlamalar getirmektedir. Ancak bu kısıtlamalar infaz usulünden beklenen faydayla uyumlu olduğu sürece anlamlıdır. Bu kapsamda mahkûmun yakınları ile bağlantıda kalmasının, özel ve aile hayatına saygı hakkının esaslı unsurlarından olduğu ve cezaevi idaresinin bu konuda gerekli yardımı sağlaması

gerektiği Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından da vurgulanan bir husustur. (*Messina v. Italy*, 25498/94; *Epnors-Gefners v. Latvia*, 37862/02)

16) Bu kapsamda, 5275 sayılı Kanun, ilgili Tüzük ve 167 sayılı Genelge’de hükümlülerin, ailelerinin ikamet yerlerine yakın ceza infaz kurumlarına yerleştirilmelerine yönelik emredici bir hüküm içermemekle birlikte gerek 5275 sayılı Kanun (7.4. prg), ilgili Tüzük (8.1. prg), ve 167 sayılı Genelge’de (9. prg) ‘*Kendi istekleri ile nakil*’ hükmü ile disiplin cezası, zorunlu hal, hastalık hali olmasa dahi, maddede düzenlenen şartlar olduğu takdirde naklin mümkün olduğunun düzenlenmiş olması, bu maddedeki nakil sebebinin hükümlüler tarafından genel olarak ‘ailelerinin ikamet ettiği yer veya ailelerine yakın yerlere nakil’ hükmü olarak değerlendirilip, nakil gerekçesinde bu hükme dayanmışlardır.

17) Gerek AİHM kararlarında, gerek Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen, “*Herhangi Bir Şekilde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına İlişkin Prensipler Bütünü*” nün ilgili maddesinde (5. prg), gerek Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 17.1. maddesinde (10.1. prg) hükümlülerin ailelerine yakın ceza infaz kurumuna yerleştirilmelerinin uygun olduğuna dair ifadeler yer verilmiştir. Bunlara ek olarak Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Ömür Boyu Hapis ve Diğer Uzun Süreli Cezalara Mahkum Olanların Cezaevi İdaresince Yönetimi Hakkında R (2003) 23 Sayılı Tavsiye Kararı’nın, “*Ömür Boyu Hapis ve Diğer Uzun Süreli Mahkûmiyetin Zarar Verici Etkileriyle Başa Çıkma*” başlıklı 22. maddesinde de (11.1. prg), hükümlünün başarılı bir şekilde toplumla bütünleşmelerini sağlamak ve tahliyelerinden sonra yasalara uyarak yaşama olasılıklarını artırılması ve geliştirilmesi amacı kapsamında hükümlünün aile bağlarının kopmaması için özel çaba gösterilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

18) Hükümlülerin dış dünyayla temaslarının makul düzeyde devam ettirilmesi, bu bağlamda özellikle aileleriyle etkin bir iletişim kurmalarına yardımcı olunması, bu kişilerin rehabilitasyonu ile de yakından ilgilidir. Aile bağlarının korunup geliştirilmesinin hükümlülerin psikolojisi açısından olumlu sonuçlar doğurduğu, yeniden sosyalleşmeleri ve tekrar suç işlemelerinin önlenmesinde önemli bir unsur olduğu sıklıkla ifade edilmektedir (*Bu konuda bakınız; İngiltere ve Galler Bölgesi Ceza İnfaz Kurumları Denetçiliği, Yetişkin Mahkûmların Rehabilitasyonu konulu Rapor, Eylül 2014*).

19) 5275 sayılı Kanun’da, ailesi uzakta yaşadığı için ziyaret hakkını düzenli kullanamayan mahkûmların, bu dezavantajlı durumlarını telafi edici bir düzenleme yer almamaktadır. Bununla birlikte her ne kadar ödüllendirme başlığı altında olsa da, ceza infaz kurumlarının iyi halli hükümlülere teşvik amaçlı ödüllerden yararlandırabileceği, bu kapsamda ‘*kullanılmayan ziyaret süresinin birleştirilmesi ödülü*’ verilebileceği görülmektedir. Buradan hareketle ailesi uzakta yaşadığı için ziyaret hakkını düzenli olarak kullanamayan hükümlülere, aile hayatına saygı hakkının korunması maksadıyla bu yönde bir esneklik sağlanması, bunun için de bu kişilerin ziyaret süresini biriktirerek kullanabilmesine veya benzeri tedbirlere cevaz veren münferit bir düzenleme getirilmesi önem arz etmektedir.

20) 5275 sayılı Kanunun “*Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler*” başlıklı 6 ncı maddesinin (b) bendinde, hükümlülerin, insan onuruna yaraşan maddî ve manevî koşullar altında düzenli bir yaşam sürdürmelerinin sağlanacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda, idarenin söz konusu bendin gereği olarak, hükümlülerin iyi şartlar altında cezalarını çekmesini temin etme yükümlülüğü bulunmaktadır. Başvuruya konu nakil talebinde ise, ilgili infaz kurumunun kapasitesinin dolu olması ve hükümlünün durumuna uygun olmadığı gerekçeleri ile ret işlemi tesis edilmiştir. **İdarenin bu tavrı değerlendirildiğinde, meşru bir sebebin gözetildiği tespit edilebilmektedir.** Çünkü kurum

kapasitesinin üstünde bir doluluğun varlığı, hem nakil talep eden bakımından hem de nakil istenen infaz kurumunda mukim hükümlüler bakımından, cezanın çekilmesini zorlaştıracak ve gayri insani şartları doğuracak bir durumdur. Ancak, hükümlülerin nakil taleplerine ilişkin değerlendirmelerin, genel olarak 'cezaevi kapasitesi' bakımından değerlendirilmesi, 'kendi istekleri ile nakil' düzenlemeleri kapsamında yeterli olmamaktadır. **Yalnızca hükümlü açısından değil, hükümlüyü ziyaret etmek isteyen aile açısından da değerlendirme yapılmalı**, ailelerin hükümlüyü görmek, daha rahat şartlarda ziyaret edebilmek hakkının, hükümlünün bulunduğu kurum ile ailesinin ikamet ettiği yer arasındaki mesafenin, ulaşım olanaklarının, ailenin maddi durumunun, sağlık sorunlarının, ailenin hükümlüyü ziyarete gelme sıklığı bilgilerinin birlikte ele alınıp, nakil taleplerinin daha geniş çaplı ele alınması gerekmektedir.

21) Başvuranın ailesiyle olan bağına dikkate almayan idare, bu kapsamda alternatif çözümler üretmemiş ve aile hayatına saygı gösterme yükümlülüğünün gereğini yerine getirmemiştir. Nitekim 5275 sayılı Kanunun 54üncü maddesinde(7.4. prg), hükümlülerin kendi istekleri ile nakledilebilmeleri için, gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirtmeleri gerektiği düzenlenmiş olmakla birlikte **başvurucudan hangi şehirlerde sınıfına uygun ceza infaz kurumları bulunduğunu ve bunların kapasite durumunu bilmesi beklenemeyecektir**. Dolayısıyla, başvuru tarafından dilekçesinde belirtilen ceza infaz kurumları, anılan hükmün gereğini yerine getirmek üzere bildirilen ve öncelik verilmesini istediği kurumlar olarak değerlendirilmeli, sonuç itibarıyla başvurucağının Balıkesir iline kıyasla mümkün olduğunca ailesine yakın bir yere nakli sağlanmaya çalışılmalıdır. Gerek görülmesi halinde bu gibi durumlarda kişinin tekrar muvafakatinin istenmesi de mümkündür. Başvuranın naklini talep ettiği Ceza İnfaz Kurumundaki doluluğu ve durumuna uygun olmadığını gerekçe gösteren idare, başvuranın ailesinin yaşadığı ildeki veya buraya yakın diğer illerdeki durumuna uygun infaz kurumlarından birine nakledilmesine ilişkin de herhangi bir çaba göstermemiştir. Oysaki aile hayatına saygı gösterme hakkı, kişisel hak ve özgürlükler bağlamında Anayasa tarafından güvence altına alınmış olup AİHS başta olmak üzere uluslararası normların da koruma altına aldığı bir haktır.

22) Nitekim AİHM, **Vintman-Ukrayna Davasında (Başvuru No: 28403/05) verdiği Daire kararında**; mahkûmların ailelerinden ayrı olduklarını ve ailelerinden uzak olmalarının hapis cezasının bir sonucu olduğunu, ancak, mahkûmun, ailesinin ziyaretlerini zorlaştıracak ya da imkânsız hale getirebilecek denli uzak bir bölgede barındırılmasının, aile hayatına müdahale teşkil edebileceğini belirtmekle birlikte orantılılık yönünden yaptığı incelemede; evinden yaklaşık 700 kilometre uzakta, 12-16 saatlik mesafedeki bir cezaevinde bulunmakta olan başvuranın talebinin reddi işleminde cezaevlerindeki aşırı yoğunluğun meşru bir sebep olarak ileri sürülebileceğini, ancak bu durumda dahi mahkûmun görece daha yakın cezaevlerine nakli hususunun değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiş ve aksi durumda AİHS'in 8 inci maddesinin ihlal edilmiş olabileceğini vurgulamıştır. Aynı zamanda, 5275 sayılı Kanunun 54 üncü maddesinin gerekçesinde Kanun koyucu, "... *Aslında hükümlünün ailesine yakın bir kurumda bulundurulması iyileştirme çabalarını kolaylaştıran ve tercih edilen bir durumdur.*" ifadelerine yer vererek, AİHM kararlarıyla benzer bir yaklaşım sergilemiş ve hükümlülerin nakil taleplerinde aileleriyle olan bağı değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir.

23) **Yukarıda yapılan açıklamalar ve tüm dosya kapsamı çerçevesinde**; hükümlülerin kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan yaşam biçimine uyumunda dış dünyayla kurdukları bağı, ailevi ilişkilerinin büyük önem arz ettiği dolayısıyla hükümlünün ailesinin ikamet ettiği il ve kendinin hükümlü bulunduğu il göz önünde bulundurulduğunda ailenin ziyaretinin oldukça güç olduğu, bu nedenle hükümlünün dış dünya ile bağına yegane unsurunun zedelendiği ve

bu durumun infazın amaçlarına uymadığı, bu nedenle hükümlünün nakil talebinin reddedilmesinin hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

24) İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup, idareden istenilen bilgi ve belgelerin süresi içinde ve gerekçeli olarak Kurumumuza gönderildiği ayrıca idarenin başvuranla ilgili işlemlerinde kanunlara uygunluk, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması ve kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi ilkelerine uygun davrandığı, ancak hesap verilebilirlik, şeffaflık, idari işleme karşı hangi sürede hangi mercilere başvurulabileceği bildirilmediğinden “karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi” ilkelerine uygun davranmadığı anlaşılmış olup idarenin bundan böyle bu ilkelere de uyması beklenmektedir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

25) 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca ise tavsiye kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis edilmez veya eylemde bulunulmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır. Buna göre; ilgili idarenin **eylem ve işlemlerine karşı** dava açma süresinden arta kalan sürede **Ankara İdare Mahkemelerinde** yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda yapılan açıklamalar, anılan mevzuat hükümleri ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiği takdirde, ilgili infaz kurumunun kapasitesinin dolu olduğu ve hükümlünün durumuna uygun olmadığı gerekçesiyle başvuranın nakil talebinin reddedilmesi işleminin hukuka uygun olmadığı tespitiyle **BAŞVURUNUN KABULÜNE**;

Söz konusu başvuranın, ailesi tarafından ziyaret edilebilmesini kolaylaştırmak için öncelikle ailesinin ikamet ettiği ilde bunun mümkün olmaması halinde ise ailesine yakın illerdeki durumuna uygun ve kapasitesi müsait infaz kurumlarından birine nakledilmesi sureti ile mağduriyetinin giderilmesi hususunda **ADALET BAKANLIĞI'NA TAVSİYEDE BULUNULMASINA**,

Kararın **BAŞVURANA ve ADALET BAKANLIĞI'NA** tebliğ edilmesine, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, **Adalet Bakanlığı'nca bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna**,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi